

Istandsættelsen. Har Synet Skylden, mener jeg oprigtig talt, at Staten skal være fri, Vedligeholdelsesudgiften skal heller ikke lægges over paa Kirken, men Synet skal betale.

I § 33 er der Tale om Kirkens Belysning, og der er her den Fare, synes jeg, at Indlæggelse af elektriske Ledninger kan ske ved Mennesker, der vel har Forstand paa Elektricitet, men ikke paa Kirke-malerier og arkitektonisk Skønhed; der maa derfor staa noget om, hvorledes man skal forholde sig ved Indlæggelsen af elektrisk Lys. For øvrigt er det vistnok allerede saadan, saa vidt jeg ved, at Indlæggelsen af elektrisk Lys skal approberes af Ministeriet, men en Bestemmelse herom bør vistnok optages her i Loven.

I § 34 tales der om Anbringelsen af Kakkelovne eller Varmeværk i Kirken. Det er et meget vigtigt Forhold. Som disse Kakkelovne og Varmeværk har skæmmet vore Kirker! Jeg har set, hvorledes man i Odder, hvis Kirke for Resten godt kunde bruges som et Paradigma paa, hvordan man ikke skal behandle en Kirke, har bygget en Fabriksskorsten ved Siden af af den gamle, dejlige Kirke, og det er grufuldt. Saaledes har man ogsaa baaret sig ad andre Steder. Det maa der føres et nøje Tilsyn med. Det maa ikke ske, uden at Ministeriet og derved Sagkundskaben har et Ord at sige.

I § 36, hvor der er Tale om Lighuse og deslige, tror jeg, man bør tilføje noget om vore gamle Kirkelader. De Herrer vil vide, at vi har en Del gamle Kirkelader bevarede. Vi har saa faa middelalderlige Bygninger bevarede ud over vore Kirker. Vi har vel omtrent 10 Herregaarde og en Snes Købstadhuuse. Men saa har vi endnu bevaret en 30 Stykker af disse gamle Kirkelader. De har været beregnede til at modtage Tiendekornet. Tienden leveredes, som man ved, i Kærven. I Kirkeladen blev Tienden delt i sine 3 Parter, og naar Tienden leveredes, blev Bønderne beværtede med Mad og Drikke. Derfor skete det ikke sjældent, da Leveringen hørte op, at Kirkeladen blev omdannet til en Kro. I Kirkeladen tærskede man ogsaa Tiendekornet. Ved Middelalderens Slutning havde de fleste Kirker deres Tiendelader — kun 3 af Fyns Kirker havde ved Aaret 1600 ingen —, men af dem

er der nu kun bevaret paa Fyn 9 og i Jylland 2. Men disse Kirkelader maa vi være meget varsomme med. De er til stor Skade blevet nedbrudte eller undertiden omdannede og derved mishandlede. Jeg tror, vi maa i § 36 have en Bestemmelse om, at ældre paa Kirkegaarden værende Kirkelader maa ikke uden Ministeriets Tilladelse omdannes til Lighuse eller nedrives. Jeg har set Billeder af Kirker med de gamle Kirkelader og de samme Kirker, efter at Kirkeladerne er blevet nedrevne, der er derved lidt store Tab.

Vi er saa naaet til Lovforslagets andet Afsnit, der handler om Kirkegaardene. Ogsaa her er der gjort et fortræffeligt Arbejde. Der er en Mand her i Landet, hvis Navn bør nævnes i denne Sammenhæng, nemlig Lærer og Kirkeværge Frands Hansen ved Skelstrup Skole ved Maribo. Han har i lang Tid været opmærksom paa, hvor uheldige vore Kirkegaardsforhold er, hvordan det hører til Dagens Orden, naar Grave skal graves paa gamle Kirkegaarde, at der kommer Kister og Knogler til Syne, og Kisterne er ikke forraadnede, der sker Fejltagelser o. s. v. Der er helt usømmelige Forhold mange Steder i den Henseende. Gangene er saa daarligt lagte, at naar der er Begravelse, nedtrampes de omliggende Grave. Der maa Orden i disse Forhold. Denne Mand har vakt Opmærksomhed for denne Sag og ordnet adskillige Kirkegaarde. Vi gør noget stort og betydningsfuldt, hvis vi faar de Bestemmelser vedtagne, vi har i Lovforslaget derom. Der er i § 40 Tale om, at „ældre Stengærder omkring Kirkegaarde ikke maa nedbrydes eller erstattes med andet Materiale uden Ministeriets Samtykke“. Det er udmærket, at disse ældre Stengærder bliver bevarede, for de er meget interessante og morsomme. Nogle Steder er de af den Art, at man ikke kan antage andet, end at de i Virkeligheden har været Fæstningsværker. Men jeg tror, at der skal staa: Ældre Stengærder eller Mure maa ikke nedbrydes o. s. v. Disse virkelig dejlige Kirkemure er nogle Steder nedbrudte og erstattede med et modbydeligt Stakit. Disse Mure maa skærmes.

Saa kommer Lovforslagets tredje Afsnit, der handler om Syn og Oversyn. Synet bestaar som Regel af vedkommende Provst og to af Stiftsøvrigheden udnævnte